

najznačajnija je Muzej Mimara, otvorena 1987. u adaptiranoj zgradi bivše gimnazije na Rooseveltovu trgu (prema rješenju arhitektonskog tima: Mihajlo Kranjc, Ivan Piteša, Matija Salaj i Berislav Šerbetić). Kako nam do zaključenja časopisa nije stigao tekst iz pera stručnjaka te institucije, u pregledu zagrebačke situacije bit ćemo prikraćeni za prikaz te, do sada u gradu najbolje muzeološki opremljene institucije i njezinog novog realiziranog stalnog postava (na čijem su muzeološkom programu radili Božo Beck, dr. Ivo Maroević i dr. Vinko Zlamalik). Travnja 1985. godine otvoren je Muzej Srpske pravoslavne crkve Eparhije zagrebačko-ljubljanske (Prilog JNA 4, likovno rješenje postava izradio je Joža Ladović⁹, o kojem će prilog biti objavljen u sljedećem broju časopisa *Informatica Museologica*, 1989, 3-4, koji nastavlja temu novih muzejskih postava, a sadržavat će i tematski blok o crkvenim muzejima i zbirkama.

Osnovane su još Muzejsko-memorijalni kompleks »Miroslav i Bela Krleža« – Krležin Gvozđ i Muzejska kazališna zbirka, upisana u registar muzejskih organizacija 1988. godine (vidi: B. Hećimović, *Muzejska kazališna zbirka*) kojima tek predstoji uređenje stalnih postava.

Da zaključimo, osim u navedena dva nova muzeja, u Zagrebu još nije realiziran ni jedan novi muzejski postav i oni su ili u fazama priprema ili se izvode radovi. Kako je rad na novom postavu izuzetno kompleksan stručno-muzeološki i interdisciplinarni posao, koji uz to zahtijeva i zamašne investicije, uglavnom se odvija etapno i proteže na duže vrijeme, pa ćemo njihovu realizaciju morati pričekati. Koliko će novi postavi u zagrebačkim muzejima biti uspješni, sukladni suvremenim muzeološkim principima i dometima disciplina involviranih u te muzeje, ostaje da se vidi. Svakako je indikativan podatak da su za projekte obnove angažirani arhitekti srednje i mlađe generacije, suvremenog senzibiliteta i s muzeološkim iskustvom: Branko Siladin (Lapidarij Arheološkog muzeja), Ivan Prtenjak (Muzej za umjetnost i obrt), Željko Kovačić (stalni postav antičke zbirke Arheološkog muzeja), Ivan Crnković (Muzej revolucije naroda Hrvatske). Ova činjenica govori i o svijesti muzejskih radnika da tek u interakciji s uspješnim arhitektom mogu realizirati pothvat koji traži timski rad a zasnovan je na muzeološkim premisama. Dva dvobroja časopisa *Informatica Museologica* (1989, 1-2 i 3-4) posvećena novim muzejskim postavima smatramo stručnim doprinosom zagrebačkoga Muzejskoga dokumentacionog centra, ujedno jedine referalne muzejske institucije u zemlji, u apsolviranju ove teme.

Primljeno: 2. 7. 1990.

Bilješke i literatura:

1. Arheološki muzej, Hrvatski prirodoslovni muzej, Hrvatski školski muzej, Muzej grada Zagreba, Muzej revolucije naroda Hrvatske, Muzej za umjetnost i obrt, Povijesni muzej Hrvatske.
2. Humski, Vera. Pregled povijesti muzeja u Hrvatskoj 19. i 20. stoljeće (do 1945) s bibliografijom, *Muzeologija*, 24, 1986, Zagreb, MDC
3. Dossier: Rooseveltov trg (s bibliografijom), *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1985, 34, 1-2, str. 9-18, Zagreb
– Iz hemeroteke Muzejskog dokumentacionog centra: Otvorenje Muzeja Mimara, *Informatica Museologica*, 1987, 1-4, str. 90-91, Zagreb, MDC
– Muzej Mimara, 1987, Zagreb
4. Rendić-Miočević, Ante. Lapidarij Arheološkog muzeja u Zagrebu. *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1988, 37, 1-2, str. 19-21, Zagreb
5. Horvat, Zorislav. Radovi na krovu Povijesnog muzeja Hrvatske, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1984, 34, 3-4, str. 14, Zagreb
6. Ususret Muzeju suvremene umjetnosti, Zagreb, IMG, 1986.
– Milovac, Tihomir. Povratak u budućnost – nužnost muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1987, 36, 1-2, str. 41, Zagreb
7. Muzeji moderne umjetnosti. *Informatica Museologica*, 1983, 3-4, str. 3-26, Zagreb, MDC
– Museums of Modern and Contemporary Art in Yugoslavia, CIMAM Annual Meeting Dubrovnik, May 6-10, 1987, Ljubljana, 1987.
8. Novi muzeji u Zagrebu, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1985, 34, 3-4, str. 4, Zagreb

SUMMARY

Museum renovation and new displays in Zagreb

Jadranka Vinterhalter

In seven out of the twenty museums in Zagreb renovation of the buildings, the interiors, and permanent displays is currently in progress. In Zagreb, where the oldest museum was established in 1846, only one building has been built specifically for a museum, to a design by Herman Bollé. The Museum of Arts and Crafts was built in 1892, whereas other museums have been placed into former palaces and other historical buildings. Although they have a historical, cultural and aesthetic value, these houses are burdened with many problems: they lack the space for their rich holdings, their roofs leak, they are humid etc. Therefore are such buildings inadequate for the many functions modern museums are supposed to cover. The museum personnel have for years endeavoured to engage aid from institutions responsible for the museums and to effect a change of the present state. During the last five years two new museums opened in Zagreb: the Museum of the Serbian Orthodox Church of the Zagreb-Ljubljana Eparchy in 1985, the Mimara Museum during the Universiad in 1987, and in the same year also the Lapidarium of the Archaeological Museum. Some new institutions were established: the Theatre Museum Collection in 1988, and the museum and memorial complex »Miroslav and Bela Krleža«. Many museums never had a permanent display, inspite of their tradition and their many activities, all because of a lack of adequate space. For example, the Croatian Historical Museum is only now, after 150 years after its establishment, preparing a permanent display. The Galleries of the city of Zagreb, renamed in 1989 as the Museum of Contemporary Art, still do not seem to have a chance to realizing the construction of new facilities nor the adaptation of some of the existing ones. No new museum display has been carried out in Zagreb, and renovation work takes a very long time, since it is carried out in stages, and demands considerable investment. The employment of architects with modern sensibility and with experience in museum construction, provides an assurance that the results of all the renovations mentioned will be successful.

NOVI STALNI POSTAV ANTIČKE ZBIRKE ARHEOLOŠKOG MUZEJA U ZAGREBU

Zoran Gregl
Arheološki muzej
Zagreb

zgradu na Trgu N. Zrinskog 19 u Zagrebu, Arheološki se muzej uselio odmah nakon svršetka drugoga svjetskog rata. Prvih dvadesetak godina prostor je koristio zajedno s Odjelom za arheologiju Sveučilišta, a nakon sagradnje nove zgrade Filozofskog fakulteta (Ul. Đ. Salaja 3) i preseljenja arheološkog odjela pružila se mogućnost da se izložbene prostorije prošire i urede kako bi se dobio suvremeniji stalni postav. Godine 1973. otvoren je stalni postav prethistorijske i egipatske zbirke, 1977. numizmatičke, a 1982. ranosrednjovjekovne. U 1990. godini planira se realizacija prve faze stalnog postava antike.

Izložba tj. stalni postav zauzimat će otprilike 350 četvornih metara drugog kata muzeja (u prvoj fazi uredit će se tri prostorije – oko 100 četvornih metara). Materijal za stalni postav odabrali su kustosi antičkog odjela muzeja, autor likovnog postava je arh. Željko Kovačić, a sredstva osigurava USIZ za kulturu grada Zagreba.

Prvi dio postava bit će kronološki pa će se u prvoj i drugoj prostoriji nalaziti grčki izlozci, a tek u trećoj rimski. Budući da Arheološki muzej posjeduje zbirku od otprilike 1500 cijelih (!) grčkih vaza izrađenih uglavnom u južnoitalskim radionicama, one će kao zasebna cjelina biti izložene u prvoj prostoriji. Cijela zbirka otkupljena je 1894. godine od grofa Nugenta, sakupljena je najvećim dijelom na aukcijama i ne zna se točno gdje su vaze pronađene. U drugoj prostoriji biti će izloženi samo oni grčki predmeti koji potječu iz vremena grčke kolonizacije naše obale pa su nam znani podaci o mjestu na kojem su nađeni (a ponekad čak i o okolnostima). Tu će biti izložena čuvena Lumbardska pšefizma, grčki natpis iz Pharosa te nešto sitnog materijala.

Rimljani su osvojili Panoniju potkraj stare ere, pa je odlučeno da se u trećoj prostoriji izloži vojni materijal kako bi se na simboličan način označilo da se najprije pojavila vojska i najavila novo razdoblje – antiku. Izloženi će biti dijelovi opreme i naoružanja legionara, vojničke diplome, opeke sa žigovima legija, kameni spomenici na kojima se spominju vojnici itd.

Planirano je da kompletan stalni postav antike bude dovršen do 1994. godine.

Primljeno: 18. 4. 1990.

SUMMARY

A new permanent display of antiquities in the Archaeological Museum in Zagreb

Zoran Gregl

A permanent display of antiquities from the collection of the Archaeological Museum is in preparation. It will be laid out on 350 square metres on the second floor of the Museum. Completion of works is planned for 1994. The chief designer of the exhibition is Željko Kovačić. During the first stage three rooms of some 100 square metres will be adapted for the exhibition of Greek and Roman finds.

USUSRET STALNOM IZLOŽBENOM POSTAVU HRVATSKOGA PRIRODOSLOVNOG MUZEJA

Nikola Tvrtković

Hrvatski prirodoslovni muzej
Zagreb

akon integracije specijaliziranih prirodoslovnih muzeja u Zagrebu, te nakon osnivanja Botaničkog odjela Muzeja, jedan od osnovnih zadataka nove kompleksne ustanove bio je realizacija novoga stalnog izložbenog postava. Osnovne smjernice

stalnog postava zadane su i verificirane već dokumentima koji su prethodili integraciji.

Izložbeni postav Prirodoslovnog muzeja mora prikazivati cjelovitost građe prirode i prirodnih procesa u muzeološkoj sintezi. Sadržaj postava određuje građa prirode, a ta građa počinje od elementarnih čestica preko postanka i evolucije Zemlje do pojave njenoga najsloženijeg organizma – čovjeka, te njegova sve većeg utjecaja na dalju evoluciju Zemlje. Osnovu stalnog postava činile bi astronomija, mineralogija, petrologija, geologija, paleontologija, botanika, zoologija i biološka antropologija, s tim da bi sve trebalo protkati sintezom suvremenih spoznaja evolucije i eekologije. S evolucijskog aspekta nužno je predočiti mehanizme i zakonitosti razvoja nežive tvari, te postanak i razvoj bioloških skupina i vrsta, a posebno ekosistema kao rezultata međudjelovanja abiotičkih i biotičkih komponenti. Uz raznolikost sastava i zakonitosti funkcioniranja ekosistema posebno treba naglasiti kruženje tvari, te promjene u ekosistemima uključivši i one pod utjecajem čovjeka. U jednom segmentu postava svakako treba istaknuti početke organiziranog prirodoslovlja u Hrvatskoj, u kojima je ovaj Muzej imao značajnu ulogu. Stalni postav sadržavao bi sljedeće izložbene komplekse koji bi se djelomično preklapali:

- a) osnovna saznanja o građi materije i svemiru,
  - b) građa i evolucija Zemlje,
  - c) osobitosti prirode Jugoslavije s naglaskom na Hrvatsku,
  - d) priroda i čovjek,
  - e) pabirci iz povijesti prirodoslovnih znanosti i njihov odjek u Hrvatskoj.
- Sljedeći nivo razrade daje pojedine prostorne cjeline koje su baza za prostorno oblikovanje čitavog postava:

- 1) građa materije, osnovna svojstva materije i energije (evolucija nežive materije, postanak elemenata i spojeva),
- 2) svemir (teorije postanka, galaksije, sunčev sustav) i Zemlja (položaj u svemiru, shema građe, kontinenti),
- 3) minerali (vrste, svojstva, postanak, trošenje),
- 4) stijene (vrste, postanak, trošenje),
- 5) fenomen života (RNK, DNK, mikroorganizmi, stanica – višestanična organizacija: hranjenje, disanje, mehanizmi nasljeđa i promjena),
- 6) biljke (građa, fosilni nalazi, evolucija, raznolikost),
- 7) životinje (građa, fosilni nalazi, evolucija, raznolikost),
- 8) primati, čovjek (fosilni nalazi, Krapina, raznolikost),
- 9) ekosistemi (biotički i abiotički odnosi i ciklusi, biogeokemijski procesi – more, kopnene vode, prijelazna područja, kopno),
- 10) evolucija vrsta, ekosistema, biosfere, litosfere,
- 11) geološka prošlost teritorija Jugoslavije,
- 12) mineralne sirovine Jugoslavije,
- 13) ekosistemi Jadrana, krša, panonskog prostora,
- 14) korištenje energije, ruda, bilja i životinja,
- 15) antropogeni ekosistemi (livade, šumski nasadi, poljoprivredne površine, naselja),
- 16) promjene i poremećaji preostalih prirodnih ekosistema.

Posebnu cjelinu činila bi memorijalna soba začetka muzeja – znameniti prirodoslovci (Vukotinović, Brusina, Pilar, Gorjanović – Kramberger, Kišpatić), – radni prostor, biblioteka, pribor, dokumenti, stara izložbena vitrina, stare zbirke.

Sadržaji koji se odnose na prirodoslovlje Zagreba i njegove okolice rasporedili bi se u Muzej grada Zagreba, Samoborski muzej, predvideni paviljon u Tuškancu, potencijalne prostore u Parku prirode Medvednici. U samom Muzeju predviđene su i stalne studijske zbirke. Dio potrebne dinamike stalnog događanja ostvario bi se stalnom izmjenom manjih povremenih izložbi u prizemnom dijelu zgrade Demetrove 1, pri čemu bi se prezentirale manje cjeline iz bogatog fonda i aktualne teme iz prirodoslovlja.